

ALAHAN MANASTIRI'NIN İNANÇ TURİZMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF ALAHAN MONASTERY IN TERMS OF FAITH TOURISM

Bahri KÖKŞEN¹

ÖZET: Kadim Anadolu toprakları, uygarlığın her dönemine olduğu gibi Erken Hristiyanlık Dönemine de ev sahipliği yapmakta, bu dönemden kalma eşsiz sanat eserlerini bünyesinde barındırmaktadır. Bunlardan biri de Mersin Mut İlçesi sınırları içerisinde bulunan Alahan Manastırı'dır. Alahan Manastırı ve bu gruba giren tüm tarihi yerler inanç turizmi potansiyeline sahip bölgelerdir. Dünya çapında turizm beklentilerinin değişmesiyle birlikte Türkiye'de de inanç turizminin önemi son yıllarda daha da fazla artmıştır. Ülkemizde kapsamlı bazı faaliyetlerin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar 1995 yılında başlamış ve halen yeni çalışmalar eklenerek devam etmektedir. İnanç turizminin konusu içerisinde değerlendirilen insanlık mirası olan bu eser, ne yazık ki gereken ilgiyi görememektedir. Bunun en önemli sebebi koruma, tanıtım -organizasyon eksiklikleri ve inanç turizmi konusundaki teşkilatlanma sorunlarıdır. İkincil verilere dayalı olarak yapılan bu çalışmanın amacı, Alahan Manastırını İnanç turizmi bakış açısı ile tanıtmaktır. Hristiyanlık dininin doğuşu ile birlikte ilk Hristiyanların ülkemiz üzerinden Avrupa ülkelerine dağılmaları, ilk Hristiyanların bir bölümünün Anadolu topraklarına yerleşmeleri ve burada dini yapılar inşa etmeleri Hristiyanlık dini açısından son derece önemlidir. Geçmişini ve köklerini arayan/merak eden inananların bu yapıları ilgi duymaları son derece doğaldır. Anadolu topraklarında bulunan erken Hristiyanlık dönemine ait eserlerin inanç turizmi kapsamında değerlendirilmesi için başta tanıtım ve organizasyon olmak üzere sürdürülebilir turizm faaliyetlerine ağırlık verilerek eserlerin turizme kazandırılması öncelikli görev olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Erken Hristiyanlık, İnanç Turizmi, Alahan Manastırı

ABSTRACT: Ancient Anatolian lands are home to the Early Christian Period as well as all periods of civilization, and they contain a network of art from this period. One of them is Alahan Monastery located within the boundaries of Mersin Mut District. Alahan Monastery and all historical places that belong to this group are regions with the potential of faith tourism. World wide tourism in Turkey with changing expectations of "faith tourism" in recent years has been the importance of further understanding. Studies for carrying out some comprehensive activities in our country started in 1995 and still continue with the addition of new studies. Unfortunately, this work, which is the heritage of humanity, which is considered within the subject of faith tourism, cannot see the required attention. The most important reason for this is the organizational problems regarding protection, promotion-organization deficiencies and belief tourism. The purpose of this article is to introduce Alahan Monastery from the point of view of faith tourism, to emphasize its importance in Christianity, to examine the reasons of the monastic complex's failure to contribute to faith tourism, to identify existing problems and to provide suggestions and measures to be taken.

KeyWords: Early Christian Period, Faith Tourism, Alahan Monastery.

GİRİŞ

Manastır, belli bir tarıkata mensup fertlerin çalışma, eğitim ve ibadetlerini tamamen Tanrıya has kılmak üzere, toplumdan ayrı bir şekilde, cemaat halinde yaşayabilmelerini temin amacıyla düzenlenmiş olan yapı, ya da yapılar topluluğu olarak ifade edilmektedir. Hristiyan manastır hayatının kaynağı Mısır'dır. Bu yaşantı tarzı, III. yüzyılın sonlarında

¹ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Ankara-Türkiye, e-posta: bahrik68@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2192-8604

insanların, yalnızlık içinde oruç tutmak ve tefekküre dalmak maksadıyla çöllere ve dağlara çekilmeleri şeklinde başlamıştır. Çok geçmeden bu münzeviler küçük ibadet mekânlarına ya da kiliselere bitişik veya onlara çok yakın hücreler inşa etmişlerdi. Burada, her keşiş bir hücre veya odada yalnız başına yaşamakta ancak yemek ve cemaatle ifa edilen ibadetlerde diğerleriyle bir araya gelmekteydiler. Bir duvarla çevrili mimari bir plana dayalı olmayan binalardan meydana geliyor olmaları, ayrıca keşişlerin beceri ve ustalıklarına göre farklı gruplara ayrılmaları dışında, bu manastırların fizikî görünüşleriyle ilgili olarak herhangi bir şey bilinmemektedir (Kingsley:2003:349-360).

Roma İmparatorluğunda Hıristiyanlığın yayılması sırasında ilk keşişler, 3.yüzyıl sonlarında görülmeye başlanmıştır. Dünyadan el etek çekip, toplumdan uzakta inzivaya çekilerek dua ve ibadet yoluyla Tanrıyı arama, Hıristiyanlığın ilkyıllarında ortaya çıkmıştır. İnziva yolunu seçen kişi, münzevi olarak tanımlanmıştır (Doğan,2003: 73-89).

İnziva yolunu seçen kişi, münzevi ya da ερημος (=erenos/ çöl ıssızlığında yalnız yaşayan) olarak tanımlanmıştır. Mısır'da Hıristiyanlığın ilk yıllarından itibaren, münzevi yaşam yaygın olmasına karşın, 4. yüzyılda Aziz Pachomios (öl. 346), kapalı duvarlar arkasında ortak bir yaşama biçimiyle, Doğu ve Batı manastır kurumunun temelini atmıştır. Pachomian Kuralları, 404 yılında Kilise Babası Geromius tarafından Kopt metinlerinden Latinceye çevirisi yapılarak, Mısır'da İskenderiye yakınlarındaki Metanoia Manastırı'nda kullanılmıştır (<[www.doaks.org/Byzantine Monastic Foundation Documents/Typika](http://www.doaks.org/Byzantine_Monastic_Foundation_Documents/Typika), 5:33>). Manastır sözcüğü, Yunanca μονάξω (=monakos), "tek başına yaşamak" fiilinden türemiştir (Ahunbay,1997: 1159)

Bir geçiş güzergâhı üzerinde bulunan Anadolu toprakları bölgeye yerleşen rahip ve keşişlere her dönem ev sahipliği yapmıştır. Kudüs-Roma güzergâhı üzerinde bulunan yerlerden biri de Mersin ilidir. Ülkemizin önemli inanç merkezlerine ev sahipliği yapan Mersin ili, tarihsel dokusu ve kültürel zenginlikleri ile inanç turizmi açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Bu potansiyelin önemli bir ayağı inanç turizmi faaliyetleridir. İnanç turizmi, özü itibarıyla kültür turizmi içerisinde değerlendirilebilse de kendine has özellikleri olan başlı başına ayrı bir turizm kolu olarak değerlendirilebilir.

İnanç turizmi, “insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına, dini inançlarını gerçekleştirmek, inanç çekim merkezlerini görmek amacıyla yaptıkları turistik amaçlı gezilerin turizm olgusu içerisinde değerlendirilmesi”dir(<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9952/inanc-turizmi.html>, E.T.10.05.2020). Türkiye açısından bir değerlendirme yapıldığında, Türkiye Hristiyanlığın ilk dönemlerinde havarilerin ve önemli dini şahsiyetlerin Anadolu’da yaşamış olması ve bu dinin yayılmasına bu topraklardan başlamaları nedeni ile önemli bir inanç merkezidir. Türkiye'deki pek çok mekan (Efes, İznik, Antakya, İstanbul, vb.) bu dinin inananları tarafından kutsal sayılmaktadır. Kutsal sayılan mekanlardan biri de Şanlı Urfa’dır. Semavi dinlerin ilki olan Musevilik dini ve tarihi, Hz. İbrahim ile başlamaktadır. Hz. İbrahim ve onun soyundan gelen peygamberler Şanlı Urfa’da yaşamıştır. Bu yüzden Şanlı Urfa’ya “Peygamberler Şehri” denilmektedir(Bahar vd, 2015:113).

Türkiye’de “inanç turizmi” adı altında geniş kapsamlı bazı faaliyetlerin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar 1995 yılında başlamıştır. 1995-1998 yılları arasında çok sayıda tur operatörü, basın mensubu ve konu ile ilgili uzmanların katılımı ile “inanç turizmi” turları düzenlenmiştir. Pamukkale ve Denizli’de düzenlenen “2000’e Doğru İnanç Turizmi” Sempozyumları ve Diyanet İşleri Başkanlığının katkıları ile 26.10.2002 tarihinde Kuşadası’ndagerçekleştirilen “I. İnanç Turizmi Günleri” sempozyumu ve 16-17.04.2004

tarihinde İzmir’de yapılan “II. İnanç Turizmi Günleri “sempozyumu bu konuyu gündeme taşıyan başlıca çalışmalarlardır. Bunlara ilave olarak yerel yönetimler ve üniversiteler dahil olmak üzere çeşitli kuruluşların düzenledikleri benzer çalışmalarla konu kamuoyuna tanıtılmaya çalışılmıştır. Halen 43 il Turizm Bakanlığı tarafından, “inanç turizmi açısından önemi olan iller” kapsamına alınmıştır (Sargın,2006:5). Ülkemizde 43 ilde tespit edilen inanç turizmi açısından önemli iller kapsamında Mersin ili sınırları içerisinde olan Alahan Manastırı da bulunmaktadır.

ALAHAN MANASTIRININ YERİ, COĞRAFİ KONUMU, TARİHİ VE İNANÇ TURİZMİ AÇISINDAN ÖNEMİ:

a. Yeri ve Coğrafi Konumu:

Alahan Manastırı, Mersin İli, Mut İlçesi’nin 20 km. kuzeyinde Geçimli Mahallesi sınırları içerisinde oldukça yüksek 2 km. tırmanılan bir tepe üzerinde, Göksu Vadisinden 1000 m. denizden ise 1300 m. yükseklikte olup, doğu-batı yönünde uzanan bir teras üzerinde yer almaktadır. M.S. 474-491 yılları arasında İmparator olan İsaürialı Zenon’un yaptırdığı kabul edilmektedir. Alahan Manastırı’nda M.S. 5. yüzyıldan 6. yüzyıla kadar yapılmış Hristiyanlık yapıları bulunmaktadır (<http://www.dosim.gov.tr/muze/272>).

Görsel 1: Alahan Manastırı

Kaynak: Mut Belediyesi Resmi Sitesi (<http://mut.bel.tr/alahan-manastiri/E.T>: 20.04.2020).

b. Manastırın Tarihi ve İnanç Turizmi Açısından Önemi:

Bu bölge, erken Hristiyanlık döneminde Aziz Paulus’un ve ölümünden sonra takipçilerinin Avrupa’dan Kudüs’e, Kudüs’ten Avrupa’ya geçerken izledikleri Antakya-Tarsus Silifke-Mut-Karaman güzergâhı üzerindedir. M.S. 474-491 yılları arasında İmparator olan İsaürialı Zenon’un yaptırdığı kabul edilmektedir. 5. ve 6. yüzyıllar, Hristiyanların yoğun olarak Kutsal Topraklara hac ziyaretinde buldukları bir dönemdir. Bu yolculuk sırasında Anadolu önemli bir geçiş noktası olmuş, buradaki hac merkezleri de ziyaret edilmiştir. Bölge halkının hac görevini yerine getirdiği önemli bir hac merkezi olmuştur.

Alahan Manastırı'nda M.S. 5. yüzyıldan 6. yüzyıla kadar yapılmış Hıristiyanlık yapıları bulunmaktadır.

Görsel 2: Mersin Mut Alahan Manastırı Doğu Kilise Genel Görünüşü

Kaynak: Kültür Varlıkları Müzeler Genel Müdürlüğü

<http://www.kvmgm.gov.tr/yazdir?616BE15844C3FC078722DAA4048593F3> E.T.25.05.2020

Manastır topluluklarının erken safhalarında, merkezi kurucu münzevinin hücreleri oluştururken, sonraları bunun yerini daha kalıcı bir yapı olan “kilise” oluşturmaya başladı. Dördüncü yüzyıl kapanmadan önce bu manastır topluluklarında kilise olduğu bilinmektedir ve her hafta sonu münzeviler hem ayin için hem de agape olarak bilinen ortak yemeğe katılmak için toplanırlardı. Dördüncü yüzyılda yemeğin kilisenin içinde yendiğinden bahsedilmektedir. Fakat kısa bir zaman sonra manastırın merkezine yemekhane de eklenmiştir ve agapede pişmiş yemek yenmesinden itibaren bir çeşit mutfak da yer alması olmalıdır.26. Kilise ve yemekhaneden oluşan bir çekirdeğin etrafında şekillenen ve bir baş münzevinin rehberliğinde olan bu topluluklar lavra (Lavra, Yunanca “şehirde bir dar yol, bir geçit” anlamına gelmektedir).olarak adlandırılmaktadır (Talbot vd., 1991: 1190). Büyük olasılıkla manastır hücreleri arasında bağlantı sağlayan dar yola da böyle dendiğinden bu tür topluluklar lavra olarak adlandırılmıştır (Patric vd.,1967:162). Bu çekirdeğin etrafına yayılmış hücreler (kulübe, mağara vs.) birbirlerinden uzak olacak şekilde konumlanırlardı. Bu lavra tipi manastır topluluklarında kurallar yoktu. Kendi hayat tarzlarını kendileri belirliyor, dolayısıyla da kurtuluşa erme doğrultusunda kişisel manevi programlarını oluşturuyorlardı. Herkes kendi yemeğini kendisi yapmak ve yaşamını sürdüreceği şekilde çalışmak zorundaydı. Genellikle hasırdan şilte veya sepet yaparak geçimlerini kazanırlardı. Zamanlarının çoğunu dua ederek ve çalışarak kendi hücrelerinde geçirirler, hafta sonlarında ise ortak yemek ve ayin için bir araya gelirlerdi (Watterson,1988,60).

Bu manastır topluluğunu özel kılan unsurlar, yapısında kullanılan kesme taşların mükemmel bir taş işçiliği ile işlenmesi, yapıların taşıyıcı unsurlarında neredeyse hiç sıva veya bağlayıcı materyal kullanılmadan birbirine geçme şeklindeki işçilikle örülmesi, ayakta kalan kilisenin erken Hristiyanlık mimarisinde daha önce benzerine rastlanmayan kubbeli bazilikal planlı kilise şeklinde yapılması, (Ayasofya'nın kubbeli plan tipinin bu kiliseyi örnek aldığı genel kabul gören bir düşüncedir.), her iki kiliseyi birbirine bağlayan yaklaşık 120 m. Uzunluğundaki revaklı bir yolunun bulunması, vaftizhanesinin ortasında haç şeklinde vaftiz havuzunun bulunması ve hamam yapısı öne çıkan mimari unsurlardır.

Kilise binaları Ayasofya ile ortak mimari özellikler taşımaktadır. Kiliselerin süslenmesinde usta taş oymacılığı kendini belli etmektedir. St. Paul, St. Pierre figürlerinden başka bir çelengi taşıyan altışar kanatlı Cebrail ve Mikail'in simgesi, yaratıkları ezişi, kükreyen aslan, kartal ve öküz sembolleri İncil yazarlarının tasvirleri, üzüm salkımları asma yaprakları ve balık motifleri zengin bir şekilde tasvir edilmiştir.

Görsel 3:Alahan Manastırı Mimarisi

Kaynak: <https://bilgihanem.com/alahan-manastiri-hakkinda-bilgiler/>E.T. 26.05.2020

Alahan Manastırı'nı sırası ile Evliya Çelebi, Léon Comte de Laborde, A.C. Headlam, Hogart ve Ramsay gezerek ilgili yayınlar yapmıştır. 1952- 1972 yılları arasında ise, İngiliz Arkeoloji Enstitüsü ile beraber M. Gough yerleşimdeki yapıları incelemiş, kazılar yapmış ve düzenli olarak yayınlamıştır. Ancak M. Gough'un erken ölümü üzerine alan ile ilgili son raporunu tamamlayamamıştır (Manav,2019:4).

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından İnanç Turizmine yönelik hazırlanan çalışma kapsamında Mersin İlinde 10 adet inanç turizmi noktası belirlenmiştir. Bu miras alanlarından erken Hıristiyanlık açısından dört miras alanı ön plana çıkmaktadır; St. Paul Kuyusu, Eshab-ı Kehf Mağarası, Ayatekla Kutsal Alanı ve Alahan Manastırıdır. Bu miras alanları erken Hıristiyanlık dönemine ilişkin önemli kutsal mekânlar olup, kendi içinde bir hac güzergâhı oluşturmakta ve gerek Antakya ve Orta Doğu gerekse batı Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerindeki diğer önemli erken Hıristiyanlık kutsal alanları ile ilişki içerisindedir (Levent ve Uçar,2018).

Alahan Manastırı, Unesco geçici miras listesine 2000 yılında girmiştir. Bu listeye girebilmek için gerekli olan istisnai evrensel önem taşıması, erken Bizans dönemi kilise mimarisinin öncülerinden olması, teklik, belge olma özellikleri ile kesin listeye aday gösterilebilecek niteliktedir. Bütün bu taşıdığı değerler göz önüne alındığında: “Böylesi bir yapılar topluluğunun açık hava müzesi olarak kurgulanması, onarılması, korunarak düzenlenmesi ana karar olarak benimsenmiştir. Bu temel karar doğrultusunda bakıldığında, Manastırın sürekliliğinin sağlanmasındaki koruma sürecinin iki ana cephesi bulunmaktadır. Birincisi: Kullanım ve sunum sorununa yönelik ana müdahale kararları, ikincisi de: koruma sorunlarına yönelik ana müdahale kararları” olmuştur (Nalbant, 2010).

İNANÇ TURİZMİNE KONU OLAN TARİHİ ESER VE YAPI TOPLULUKLARININ-ÖZELDE ALAHAN MANASTIRI'NIN-HAK ETTİKLERİ KONUMA GETİRİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKENLER:

a. Envanter Oluşturma, Kayıt Tutma:

Alahan Manastırı ile ilgili şu ana kadar pek çok çalışma yapılmış, manastır bölgesinin tarihi gün yüzüne çıkarılmıştır. Ancak, mevcut tarihi bölgenin şu anki durumunun muhafaza edilmesi için uydu görüntüleri, drone çekim kayıtları, video ve fotoğraflama gibi teknolojik imkânlar kullanılarak periyodik zaman aralıkları ile çepeçevre ve üç boyutlu kayıtlar yapılmalı, bu kayıtlar, bir önceki kayıtlar ile karşılaştırılmalıdır. Böylelikle sürekli envanter ve arşiv oluşturularak zaman içinde değişimler kayıt altına alınmalıdır.

b. Koruma ve Güvenlik:

Ülkemizde kültür ve tabiat varlıkları; 1982 Anayasasının 63.maddesinde yer alan düzenlemede; “Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır” hükmü (m.63/1), 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 13 Mart 2012 Tarih 28232 Sayılı Resmî Gazetede Yayımlanan Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik Hükümlerine göre koruma altındadır.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması konusunda düzenlenmiş bulunan cezai yaptırım hükümleri, uygulama sürecinde ortaya çıkan yargı kararları nedeniyle genel olarak etkin olamamaktadır. Tarihi esere zarar verilmesi durumunda fail hakkında mahkûmiyet kararı verilip, karar para cezasına çevrilmekte ve ertelenmektedir. Yargılama konusu fiiller, tarihi eser üzerinde geri dönülmez zararlar doğurmaktadır. Yapılan yargılama sonucunda suç sabit olmasına rağmen failer hakkında verilen mahkûmiyet hükmü para cezasına çevrilmekte ve infazı ertelenmektedir. Bu durumda, 2863 sayılı Kanunun 65.maddesi ve devamı maddelerde öngörülen yaptırımların caydırıcılığından/etkinliğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır (<http://www.ilkercolak.com.tr/2863-sayili-kultur-ve-tabiat-varliklarini-koruma-kanununda-yer-alan-yaptirim-hukumleri-ve-etkinlik-sorunlari/>).

Yasa düzenlemeler ve cezai yaptırımların yetersizliğinin yanında toplumsal bilinç ile eğitim eksikliğinden de bahsetmekte yarar vardır. Özellikle yerleşim yeri dışındaki kültür varlıklarının, tarihi yapıların ve ören yerlerindeki yapı malzemelerinin yöre halkı tarafından bilinçsizce veya kasıtlı olarak yerlerinden alınarak kendi inşaatlarında kullanılması, yerlerinden alınmasa bile tahrip edilmesi, defîne arayanlar veya meraklılarca yapılan tahribatlar kültürel mirasımıza günden güne telafisi imkânsız zararlar vermektedir. Bu zararların önüne geçmek için yerel kolluk güçleri başta olmak üzere özel güvenlik teşkilatları da kullanılarak koruma unsurları oluşturulmalıdır.

c. Uluslararası Düzeyde Tanıtım:

Turizmde tanıtım araçları genel şekli ile basılı ve basılı olmayan olarak sınıflandırılmaktadır. Basılı araçlar yazılı olarak dergi, broşür, rehber, pankart ve afişlerden meydana gelirken, basılı olmayan araçlar görsel medya, basın toplantıları, filmler, törenler, fuarlar ve sergilerden oluşmaktadır (Hacıoğlu, 2000).

Buna göre tanıtım; Türkiye'nin Akdeniz çanağındaki diğer destinasyonlardan farklılığını ortaya koyan, ürün üstünlüğünü, toplam kaliteyi vurgulayan, markalaşmayı ve marka bağlılığını sağlayan, hedef kitleye yönelik ürünleri ön plana çıkaran, ürün çeşitlendirmesiyle üst gelir gruplarını ülkeye çeken, hedef pazarlara yönelik ayrı ayrı düzenlenen, kitlesel ürün tanıtımından ziyade hedef ürünlere odaklanan, varış yeri odaklı tanıtım faaliyetlerinden oluşacaktır. Bu yönde halkla ilişkiler faaliyetlerine ağırlık verilecek, hedef kitleye hızlı bir şekilde ulaşabilmek için elektronik ortamdan daha fazla faydalanılacaktır (Aslan,2013:181-192). Bu bağlamda özellikle ülkemizi temsilen yurt dışı kültür, sanat ve turizm fuarlarında yörenin inanç turizmi potansiyeli kapsamlı bir şekilde tanıtılmalıdır.

d. Uluslararası Tur Şirketlerini Sürece Dâhil Etme:

Alahan Manastırı gibi kırsal alandaki bir bölgeyi ziyaret etmek isteyen bir ziyaretçi öncelikle gideceği yere güvenli bir şekilde nasıl ulaşabileceğini düşünür. Bu bağlamda ilk müracaat yeri tur operatörleri ve tur şirketleridir. Eğer bahsi geçen bölgeye ziyaret yoğun değilse doğal olarak tur operatörleri tur düzenlememektedirler. Bu durumda ziyaretçi kişisel ulaşımı tercih etme yoluna başvuracaktır. Bu durumda ulaşım oldukça pahalıya mal olacağından çoğu defa ziyaret gerçekleşmemektedir.

Alahan Manastırı erken Hristiyanlık dönemi bir nevi hac güzergâhında bulunduğundan, bu konumundan yararlanmak için; başlangıç yeri Hatay olmak üzere, Hatay-Merkez: St. Pierre Anıt Müzesi, Mersin-Tarsus: St. Paul Anıt Müzesi, Mersin-Mut: Alahan Manastırı, Karaman: Binbirkilise, İzmir-Selçuk: Meryem Ana Evi gibi örnek güzergâhları kapsayan turlar düzenlenmelidir. Bu amaçla, önce iyi bir organizasyon faaliyeti ile tanıtım yapılmalı, ardından muhatap uluslararası tur şirketleri ile eş zamanlı planlama ve koordinasyon düzenlenmelidir.

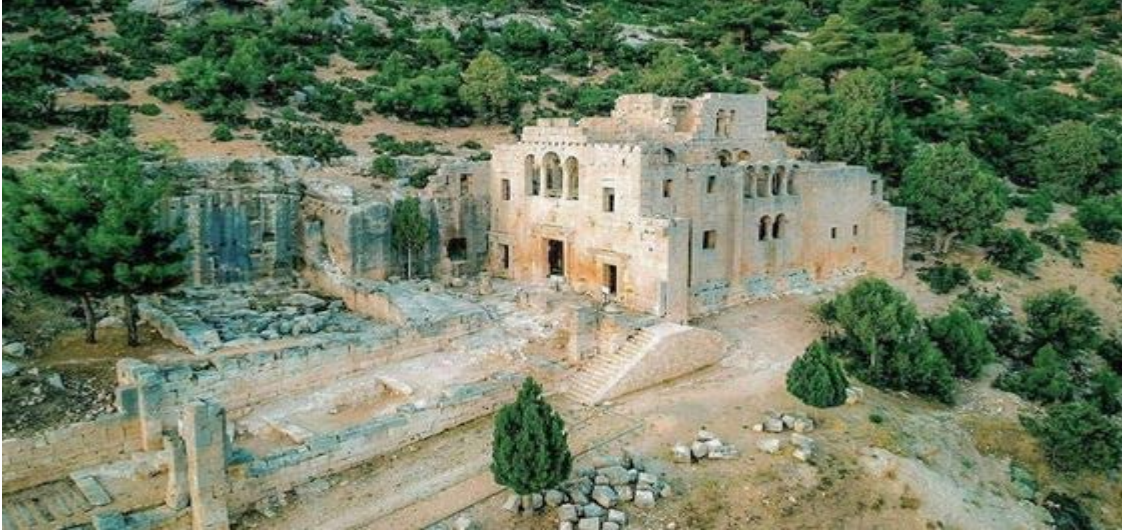
e. Tesisleşme:

Tarihi yapıların bulunduğu bölgeler sırf tarihi yapılar barındırmaları nedeniyle maalesef tek başlarına turizme katkı sağlayamamaktadırlar. Ören yerleri gibi bölgelerin turizm bakımından değerlendirilmeleri için, alt ve üst yapılarının tamamlanmış olması, çevrelerinde ziyaretçilere her türlü hizmeti sunacak otel, motel, pansiyon, restaurant gibi tesislerin bulunması oldukça önemlidir. Bu bağlamda; Hali hazırda Alahan bölgesini ziyaret eden bir turist çevrede kişisel ihtiyaçlarını karşılayacak bir tesis bulamadığından ziyaretler oldukça kısa süreli olmakta ve harcama yapılmadığı için turizm ekonomisine herhangi bir katkıda bulunulmamaktadır.

f. Alternatif Turistik Faaliyetler Yaratma:

Alahan Manastırı bölgesi, Torosların eşsiz coğrafyasında yer almaktadır. Bölgenin yakınlarında Kestel Dağı Milli Parkı, eşsiz güzellikte kanyonlar, el değmemiş ormanlar bulunmaktadır. Manastır civarına yapılacak tesisleşmeye paralel olarak; eko sistem turizmi, yayla ve doğa turizmi, dağcılık, tırmanma, oryantiring sporu, kanyon ve rafting etkinlikleri için üs bölgesi niteliğinde teşkilat oluşturulması durumunda bölgeye gelecek turist ve buna paralel turizm girdi artışı olacaktır.

Görsel 4: Alahan Manastırı Genel Görünümü

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/624944885776650164/>/E.T.27.05.2020

Ülkemizdeki tarihi değerlere haiz ören yerlerinin çoğu maalesef yıkıntı halindedir. Ayakta kalan bölümler ise ziyaretçiler açısından, görsel olarak parçadan bütüne gidilemediği için eserin tamamı algılanamamakta, dolayısıyla görülen tarihi eserler izleyenin gözünde pek bir anlam ifade etmemektedir.

Gelişen teknolojiye paralel olarak; orijinal objenin üç boyutlu gerçek kaydı, kısaca üç boyutlu lazer fotoğrafı, başka bir deyişle; üç boyutlu görsel bilginin lazer teknolojisiyle hareket efektinin kazandırılarak çok boyutlu ortama aktarılması sonucu hologram görüntüsü elde edilmeli ve bu teknoloji mutlaka kullanılmalıdır. Hologramlar derinlik ve paralaks içerdiğinden, objenin çevresini ve arkasındaki objelerin daha da derinlik içinde görülmesini sağlar. Böylelikle tıpkı gerçek hayatta gördüklerimiz gibi bir görüntü sağlanır. Bu teknolojinin kullanılması durumunda ziyaretçiler, olmayan veya bir bölümü yıkıntı olan eserleri orijinal hali ile göreceklerdir.

Sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış ya da yok olmuş öğelerin, yapıların veya yerleşmelerin ilk tasarımlarındaki ya da belirli bir tarihteki durumlarının, arşiv kayıtlarından, yapı üzerindeki izlerden, yapıya, yerleşmeye ait çizim, fotoğraf gibi belgelerden yararlanılarak plan, kesit, görünüş ve aksonometrik çizimlerle ya da maketle anlatımına “restitüsyon” denir (<https://www.arkeolojikhaber.com/haber-restitusyon-restitution-5154>).

Restitüsyon sanat tarihi açısından en etkili görsel tekniklerden biridir. Bu teknik uzun zamandan beri birçok gelişmiş ülkede etkin olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde de son yıllarda özellikle İstanbul’da Haliç kıyısındaki Minyatür Eserler Parkı ve çeşitli illerdeki benzeri park yapımları artarak devam etmekte, buralar tahminlerin aksine çok sayıda ziyaretçi çekmektedir. Bu durum da bize, insanların dağınık ve anlamsız yıkıntılar görmektense eserin tamamını görmeyi arzu ettiklerini göstermektedir.

Alahan Manastırı kompleksinin restitüsyon projesi hazırlanıp maket şeklinde inşa edilerek kompleksin hakim noktası olan kaya mezarlarının olduğu kuzey sırtlara yerleştirilirse ziyaretçiler maket üzerinden gerçek görünümü çok daha iyi algılayacaklardır. Bu tip proje ve yapım işlerinin maliyeti fazla olmadığı gibi girdisi de oldukça yüksektir.

Yeniden yapım tümüyle yıkılmış, yok olmuş, ya da çok harap durumda olan bir anıtın veya satın elde bulunan belgelere dayanılarak yeniden yapılması olmakla birlikte, ancak özel durumlarda kabul edilen bir uygulamadır. Yeni yapı, yerine yapıldığı anıtın tarihi dokusuna, özgün malzeme ve işçiliğine sahip değildir. Bir kopya, tarihi yapının kütle ve mekanlarını ancak biçimsel olarak canlandırabilir, anıtın yerini alması olanaksızdır; kısaca tarihi değer taşımaz.

Bazı durumlarda yeniden yapıma gitmek kaçınılmaz olabilir. Bir kentin silüetinin önemli bir parçası, tarihi bir kompozisyonun ögesi olan yapıların yeniden yapılması gerekebilir. Rekonstrüksiyonun gerçekleşebilmesi için yeniden yapıma olanaklı kılacak teknik verilerin, fotoğraf, rölöve ve benzeri grafik belgelerin var olması gerekir. Yıkılan yapıya/yapılara ait korunmuş parçaların, kapı, pencere, tavan bezemesi, silmeler vb. özenle ayrılarak saklanması, sağlanabilen tüm özgün parçaların yeni yapıda kullanılması rekonstrüksiyonun tarihi yapıyla ilişkilerini güçlendireceğinden yararlıdır.

Bir tarihi eserin ilk halini yeniden inşa etmek tarihi açıdan bir önem taşımamakla birlikte hangi şartlar altında nasıl ve hangi teknik/malzeme kullanılarak yapıldığını anlama bakımından önemli olabilmektedir.

SONUÇ

İnsanlık var oldukça beraberinde inanç da var olacaktır. İnananlar, dinlerinin doğduğu ve geliştiği yerleri görmek-tanımak maksadıyla farklı coğrafyaları ziyaret etmek isteyeceklerdir. Bu ziyaretleri planlayıp organize etmek, sürdürülebilir inanç turizmi faaliyetlerine dönüştürmek turizmin gelişmesi açısından son derece önemlidir.

Bu kapsamda; sürdürülebilir turizm faaliyetleri için hedef kitlenin tespiti ve bu hedef kitleye ulaşma en önemli önceliktir. İnanç turizmi açısından hedef kitle hangi gruplardan oluşmaktadır ve bu gruplara nasıl ulaşılabilir sorularına cevap aranmalıdır. Daha açık anlatımla, Alahan Manastırı kompleksini hangi ülkelerden hangi inanç grubuna mensup olanlar ziyaret etmektedir ve bu ziyaretçilerin öncelikleri, beklentileri üzerine çalışmalar yapılmalıdır.

Dünya çapında kentleşmenin hızla artması, eko sistemin giderek bozulması ve küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliği, amacı gezmek, eğlenmek olan klasik turist tanımına yeni bir boyut kazandırmaya başlamıştır. Bunu kısaca 'alternatif turizm' denilebilir. Alternatif turizmdeki asıl amaç gezmek, eğlenmek olsa da ek olarak doğa-yayla turizmi, inanç turizmi ve ilgi alanına göre aktivite turizmini kapsar. İnsanlar artık denize girip güneşlenmek şeklindeki aktiviteleri yeterli görmemektedir. Ziyaretçilerin gerçekçi profili çıkarılarak tanıtım organizasyonu belirlenen hedef kitle üzerine yoğunlaştırılmalıdır.

İnanç turizmi bir bakıma alternatif turizm kapsamı içerisinde değerlendirilebilir. Bununla ilgili olarak, dünya genelinde önceden beri klasikleşen kitle turizmi yerini hızla alternatif turizme bırakmaktadır. Turizm sektörünü şekillendiren karar vericiler bu değişimi görerek yeniden planlama yapmalı, değişen durumlara göre stratejiler belirlemeli, turistlerin beklentilerini iyi analiz ederek çok aktiviteli turizm yönetimine geçilmelidir. İnanç turizmi kapsamında; turistlerin tarihi yerleri ziyaretlerine alternatif olarak o bölgeye has diğer yan aktiviteler tespit edilmeli, bu konuda yatırım ve planlama yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, M. (1997). "Manastır". *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi 2, Kitap* içinde, İstanbul, ss. 1159-1164.
- Arslan , A. (2013). Türkiye'nin dış turistik tanıtımının turizm talebine etkisi: 2001, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , ss. 181-192.
- Bahar, O., Çelik, N. ve Samırkaş, M.(2015), *Farklı Boyutları ile Sürdürülebilir Turizm*, Muğla:Süre Yayınevi.
- Büyüksalvarcı, a., Şapcılar, M. C., Altınışik, İ., ve Şimşek, Ç. (2017). Turizm öğrencilerinin inanç turizmine yönelik bakış açıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi Sayı: 14,* ss.42-61.
- Ceylan, B. (2004). Hıristiyanlık merkezleri olarak anadolu kentleri, *Uluslararası Türk Dünyası İnanç Merkezleri Kongre Kitabı*.
- Çelik, A. (2008). *Kültür turizmi çerçevesinde inanç turizmi Diyarbakır ili örneği*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi.
- Doğan, S. (2003). Ortaçağ Manastır Sistemi:Doğu ve Batı Manastırları. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, ss.73-89.
- Eyice, S. (1988). Bizans Mimarisi. *Mimarbaşı Koca Sinan: Yaşadığı Çağ ve Eserleri, 1*, ss.45-51.
- Hacıoğlu, N. (2000). *Turizm Pazarlaması*. İzmir: Vipaş Yayınları.
- Hussey, J.M.(1967), "Byzantine Monasticism", Cambridge Medieval History: *Byzantine Empire, Vol. 4, pt. 2*, Cambridge.
- Kingsley, K. (2003). Manastır Mîmârîsi Üzerine. *Uludağ Üniversitesi, Cilt: 12, Sayı:2*, ss.349-360.
- Levent, Y. S., ve Uçar, M. (2018). Kültürel Rotalar Bağlamında Mersin İlinin İnanç Turizmi, *I. Uluslararası Akdeniz Sempozyumu*, Mersin.
- Manav, A. (2019). Mut - Alahan Manastırı Restorasyon Projesi Uygulaması Haziran- Aralık 2012 Dönemi. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*, 7-10.
- Patrich, J. S., (1995). Leader of Palestinian Monasticism. A Comparative Study of Eastern Monasticism, Fourth to Seventh Centuries, Washington D.C., p. 3.
- Sargın, S. (2006). Yalvaç'ta İnanç Turizmi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Semavi, E., ve Eyice, S. (1964-1965). Büyük Balık Küçük Balığı Yutar. *Türk Etnoğrafya Dergisi*. ss 5-6.
- Şahiner, T. (2012). *İnanç turizmi Potansiyeli ve Halkın İnanç Turizmine Bakışı Açısından Karaman*, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Entitüsü, İşletme Anabilim Dalı YL Tezi, Karaman.
- Talbot, A., ve Kazhdan, A. (1991), "Lavra", The Oxford Dictionary of Byzantium, Vol. 2, New York –Oxford, s.1190.
- TURSAB, (2014), İnanç Turizmi Raporu, www.tursab.org.tr.
- Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük.
- Verzone, P. (1955). *Alahan Manastırı Mimarisi Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi.
- Watterson, B. (1988). *Coptic Egypt*. Edinburgh: Scottish Academic Press.

İnternet Kaynakları

<https://www.arkeolojikhaber.com/haber-restitusyon-restitution-5154/> (E.T:05.05.2020).

<http://dosim.kulturturizm.gov.tr/muze/272> (E.T: 01.03.2020).

<https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-104713/> (E.T: 01.03.2020).

<http://www.ilkercolak.com.tr/> 2863-sayili-kultur-ve-tabiat-varliklarini-koruma-kanununda-yer-alan-yapirim-hukumleri-ve-etkinlik-sorunlari/. (E.T: 03.04.2020).

<http://yigm.kulturturizm.gov.tr>. TR,9952/inanc-turizmi.html. (E.T: 10.05.2020).

Kültür Bakanlığı <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9972/mersin.html> (E.T: 01.04.2020).